

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ

Кобук О. А., Степанюк А. В

**Використання інтерактивних методів
навчання на уроках музичного мистецтва**
Методична розробка

Луцьк - 2019

УДК 37.091.33:044.031.42:3733(781.1)(075.8)

ББК 74.268.53

55

Кобук О. А., Степанюк А. В. Використання інтерактивних методів навчання на уроках музичного мистецтва: методична розробка. Луцьк. 2019. 27 с.

Рецензенти:

Панасюк С. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Регуліч І. В. – кандидат мистецтвознавства, викладач диригування Луцького педагогічного коледжу.

У методичній розробці розглядається питання використання інтерактивних методів навчання на уроках музичного мистецтва. Надано основні відомості про значення поняття «інтерактивне навчання» та його роль в навчальному процесі. Структуровано та описано художньо-педагогічні технології, рекомендовані для використання на уроках музичного мистецтва. Методична розробка призначена для викладачів, студентів вищих навчальних закладів та вчителів музичного мистецтва.

Розглянуто засіданні ПЦК викладачів диригування Луцького педагогічного коледжу (протокол № 5 від 14.01.2019 р.)

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Луцького педагогічного коледжу (протокол №4 від 18.01.2019)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ І. Інтерактивне навчання: сутність процесу	5
РОЗДІЛ ІІ. Використання інтерактивних форм і методів навчання на уроках музичного мистецтва.....	7
РОЗДІЛ ІІІ. Впровадження художньо-педагогічних технологій на уроках музичного мистецтва.....	12
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Вивчення мистецьких дисциплін на сучасному етапі має свої особливості й певним чином відрізняється від інших освітніх предметів. Мистецтво є ефективним засобом розвитку особистості, сприяє формуванню в неї естетичного досвіду й ціннісних орієнтацій, здібностей і смаку, урівноважує її емоційно-почуттєву та інтелектуальну сфери, удосконалює здатність бачити, відчувати, споглядати. Серед предметів естетичного циклу музика найбільше стимулює до творчої діяльності, сприяє формуванню пізнавально-пошукових та емоційно-мотиваційних функцій, розвитку творчого мислення, здібностей, а також позитивних якостей характеру (систематичності, працьовитості, наполегливості у досягненні мети). Уроки музики – широке поле для творчості учнів, яка виявляється у різних видах художньої діяльності. Так, у музичному сприйманні – як надзвичайна спостережливість, вміння підмітити незвичайне, неповторне, простежити динаміку розвитку музичних образів і т.п., в оцінюванні – у багатстві уявлень, незвичайності асоціацій, прагненні до самостійної оцінки, оригінальних обґрунтувань тощо; у процесі виконавської діяльності: хоровому, сольному співі, грі на музичних інструментах, музичних іграх, рухах під музику – як потреба у власній інтерпретації мелодій; у власне творчій діяльності учнів – як створення ними музичних образів на основі засвоєних знань. Учителеві важливо формувати в учнів навички та вміння, необхідні для повноцінного сприйняття ними музичних творів, розвивати в них музичні, творчі здібності, а також інтерес та музичний смак. Правильно організоване слухання музики, різноманітні прийоми активізації сприйняття сприяють розвитку інтересів та смаків учнів, формуванню їх музичних потреб.

Вчитель музики повинен знати про існування різних методів, вміти їх доцільно використовувати у процесі навчання залежно від дидактичної мети

та функціональної спрямованості. Саме інтерактивні методи навчання – це дієвий педагогічний засіб і необхідна умова оптимального розвитку учнів і вчителів, інтерактивних технологій є сьогодні на часі. Проте слід пам'ятати, що хоча інтерактивні технології й вимагають високої активності вчителя й учня, враховують психологічні й особисті риси всіх учнів, вносять індивідуальні корективи в навчальний процес, сприяють прояву та зростанню самостійності учнів, все ж таки вони не забезпечують усім учням однаково високого результату розвитку й навченості. Застосування методів інтерактивного навчання на уроках музики залежить як від теми уроку, так і від навчальної інформації конкретних уроків, термінів та понять, які необхідно засвоїти.

Стратегія сучасної школи в Україні визначається у розвитку і саморозвитку особистості вчителя, здатного не тільки обслуговувати наявні педагогічні і соціальні технології, але й виходити за межі нормативної діяльності. Ця стратегія втілюється у спрямованості змісту і форм освітнього процесу школи на пріоритет особистісно-зорієнтованих технологій педагогічної освіти.

Перспективним шляхом реформування педагогічної освіти є впровадження інтерактивних, інноваційних, ігрових сучасних технологій, що обумовлені:

- необхідністю застосування системно-діяльнісного підходу;
- потребами здійснення особистісно-зорієнтованого навчання у всіх ланках освітньої систем, заміни малоефективних вербальних способів передачі знань розвивальним навчанням;
- можливістю проектування технологічного ланцюга методів, організаційних форм взаємодії вчителя й учня, що забезпечує гарантовані результати навчання.

Ефективність особистісно-зорієнтованих педагогічних технологій суттєво залежить від того, наскільки повно реалізовані інтереси особистості,

як враховані її професійно психологічні особливості, які перспективи їх розвитку. Звідси пріоритет розвивального навчання на протигагу інформаційному, спрямованість на розвиток школярів в сучасній школі множинності суб'єктивних картин світу на відміну від однозначних «програмних» уявлень, діагностика особистісного розвитку, ситуаційне проектування, змістовно-пошуковий діалог, включення навчальних завдань у контекст життєвих проблем.

РОЗДІЛ І. Інтерактивне навчання: сутність процесу

Інтерактивним є таке навчання, яке ґрунтується на психології людських взаємин і взаємодій. При використанні інтерактивних методів на інтелектуальну активність впливає дух змагання, протистояння, що має місце в ситуаціях, коли учні колективно відшуковують істину. Усі інтерактивні методи – це створення ситуації спільної творчої (продуктивної) діяльності вчителя і учнів, у якій відбувається не лише процес пошуку знань, але і взаємодії особистостей. Українські дослідники інтерактивного навчання О. Пометун та Л. Пироженко порівнюють наш мозок з комп'ютером, а нас – з його користувачами. Щоб комп'ютер працював, його потрібно увімкнути. Так само потрібно «увімкнути» і мозок учня. Коли навчання пасивне, мозок не вмикається. Комп'ютер потребує правильного програмного забезпечення, щоб інтерпретувати дані, уведені в його пам'ять. Наш мозок повинен пов'язати те, що нам викладають, з тим, що ми вже знаємо і як ми думаємо. Коли навчання пасивне, він не простежує ці зв'язки і не забезпечує повноцінне засвоєння. Нарешті, комп'ютер не може зберегти інформацію, якщо вона не оброблена і не «закріплена» за допомогою спеціальної команди. Так само наш мозок повинен перевірити інформацію, узагальнити її, пояснити комусь для того, щоб зберегти її в банку пам'яті.

Незалежні дослідження, проведені різними вченими, показали, що оволодіння матеріалом і рівні його засвоєння зростають майже в чотири рази при застосуванні інтерактивних методів навчання. Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, у середньому становить 30%, а набуті знання зберігаються в пам'яті значно довше завдяки залученню всіх органів чуття й активних дій учнів у процесі навчання. учень перестає бути об'єктом, а стає суб'єктом навчання, що забезпечує внутрішню мотивацію навчання і сприяє його ефективності; – створення атмосфери взаємопідтримки, співпраці, що позитивно впливає як на рівень знань, так і на стосунки в колективі; – роль вчителя, також суб'єкта інтерактивного навчання, зводиться до вмільої

організації та цілеспрямованого керування пізнавально-пошуковою діяльністю учнів; – висока результативність у засвоєнні знань та формуванні вмінь: обсяг виконаної роботи більший, якість знань краща; – розвиток критичного мислення в учнів; – легкість контролю засвоєних знань та вмінь; – розширення пізнавальних можливостей учнів; – забезпечення змісту – учні освоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, синтез, оцінка); – диференційований підхід вчителів до учнів зі спеціальними потребами – особистісними та інтелектуальними; – розвиток комунікативних умінь і навичок, організаційних здібностей; – основне джерело мотивації навчання – інтерес самого учня (відбувається перехід від зовнішньої мотивації (оцінка) до внутрішньої (потреба знань)); – зростання ролі особистості вчителя: він менше часу витрачає на вирішення проблем з дисципліною; – учні, які отримують досвід викладання, з нової точки зору дивляться на навчально-виховний процес, на роль вчителя і учня в ньому [9, с. 52]. Сучасні комп'ютерні технології у мистецькій освіті учнів базуються на ідеї їх інтеграції з традиційними навчальними методиками.

РОЗДІЛ II. Використання інтерактивних форм і методів навчання на уроках музичного мистецтва

Запровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій відкриває нові шляхи й надає широкі можливості для подальшого загального та професійного навчання, всебічної активізації творчих, пошукових, особистісно зорієнтованих форм організації навчання (Таблиця 1).

Таблиця 1

Діяльність учнів та учителя на уроці з інформаційними технологіями

На уроці учні мають:	Діяльність учителя повинна бути спрямована на:
<ul style="list-style-type: none"> - вирішувати проблеми, застосовувати власний досвід; - займатися самонавчанням; - працювати з різноманітними базами даних, документацією; - здобувати інформацію; - мати власну думку; - розуміти думку інших; - оцінювати життєву ситуацію; - раціонально застосовувати знання та навички; - оцінювати вчинки; 	<ul style="list-style-type: none"> - використання в роботі інтерактивних технологій; - проведення нестандартних уроків; - організацію дослідницької праці; - стимулювання самонавчальної діяльності учнів; - відслідковування динаміки розвитку учнів; - пропаганду науки і культури; - добір завдань, які потребують застосування додаткових джерел інформації;

<ul style="list-style-type: none"> - співпрацювати з учнями та дорослими; - приймати рішення; - вміти дійти загальної згоди; - працювати в групах; - вміти організувати власну працю; - нести відповідальність за вчинки; - встояти перед труднощами тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - проведення консультацій з пошуку необхідної інформації; - навчання засобам складання плані, написанню конспектів, вмінню виділяти головне; - підготовку завдань творчого характеру; - стимулювання висловлення власної думки; - застосування діалогічних методів праці; - розробку завдань різного рівня; - створення проблемних ситуацій; - введення методів самооцінювання та взаємоперевірки; - організацію роботи в парах та групах змінного складу тощо.
---	---

Педагогічний досвід показує, що використання інформаційних технологій на уроках музики сприяє всебічному і гармонійному розвитку особистості дитини, насамперед розвитку її творчих здібностей. На уроках музики гармонійно поєднуються знання комп'ютерної грамоти з музикою, образотворчим мистецтвом, літературою, і, як результат цього поєднання, створюються унікальні творчі напрямлення (комп'ютерний малюнок, живопис, графіка, декоративний дизайн тощо).

Запровадження інформаційних технологій на уроках музики забезпечує вирішення завдань всебічного розвитку природних, творчих здібностей учнів, а саме:

- фантазії і художньої уяви;
- асоціативного сприйняття і мислення на основі художнього і музичного матеріалів;
- розуміння поняття ритму в природі і мистецтві;
- відчуття простору, форми, контрасту, динаміки, кольорової палітри.

Використання комп'ютера на уроці створює можливості для розвитку зорової пам'яті, фантазії, формування у дітей естетично-гармонійного світосприйняття.

Сучасні інформаційні технології сприяють засвоєнню знань на основі моделі навчальної комунікації «учитель – комп'ютер - учень», що є ще одним дидактичним засобом організації навчального процесу, підтверджує необхідність вивчення мистецьких дисциплін за допомогою методів алгоритмізації навчальних дій та інтеграції каналів передавання інформації, порядку навчальних дій на основі наочно-ілюстративної системи знань засобами технології мультимедіа. Цей підхід є надзвичайно ефективним у підготовці та проведенні уроків музики.

Використання інформаційних технологій дозволяє залучити учнів до такої діяльності:

- створення творчих робіт;
- пошукової роботи під час вивчення народної творчості, української музичної культури, творчості композиторів світу тощо;
- оформлення результатів своїх досліджень у вигляді методу проектів за певними темами.

У сучасній методиці вже наявні різні види розроблень, які рекомендовано до впровадження у процесі вивчення музики у школі.

**Структура комп'ютерних засобів, рекомендованих для використання
на уроках музичного мистецтва**

Найбільш зручним засобом для створення уроків з мультимедійним супроводом є програма Microsoft Power Point, особливо зручною вона є під час подання нового матеріалу. Наприклад, у процесі вивчення теми «Образний зміст музики» значну допомогу і учням, і вчителям надають ресурси мережі Інтернет. Її використання дає можливість швидко знаходити й користуватися додатковою інформацією у підготовці до уроку. Зацікавлення у дітей викликає можливість взяти участь у зазначеному процесі. Одержання та опрацювання учнями різноманітної музичної інформації через Інтернет стає поширеним напрямом розвитку їх пізнавального інтересу до музики, а також однією із форм вивчення світового музичного мистецтва. Завдання для пошуку в Інтернеті є такими: прочитання статей, текстів, художніх творів, прослуховування музичних фрагментів. Мета такої роботи з учнями полягає в наступному: прослідкувати, в який спосіб мережа може сприяти розвитку

дитячої уяви, і захопити школярів бажанням знаходити, працювати і насолоджуватися музичними творами.

Використання інформаційних технологій сприяє закріпленню інтегрованих знань та формуванню вмінь, набутих на уроках музики, які надихають на створення власного творчого доробку, дозволяють учителю музики контролювати художньо-творчий розвиток учня, формувати спеціалізовані знання у процесі виховання особистості в музиці, реалізувати можливості сучасних засобів навчання.

РОЗДІЛ III. Впровадження художньо-педагогічних технологій на уроках музичного мистецтва

Важливу роль у формуванні особистості та творчої пізнавальної активності учня відіграє предмет «музичне мистецтво» в загальноосвітніх

навчальних закладах, під час вивчення якого розвивається особистісно-ціннісне ставлення до мистецтва, здатність до сприймання та розуміння художніх образів, забезпечуються умови для творчої самореалізації та духовно-естетичного самовдосконалення. Особистісно орієнтований підхід передбачає посилення ролі учня в навчанні, активізацію його діяльностотворчої спрямованості. Учень стає активним учасником навчального процесу, у нього розвиваються особистісні якості, підвищується відповідальність за хід навчання. Така орієнтація сучасної школи змушує вчителів музики переглянути пріоритети в системі методів і засобів навчання. Потрібно використовувати такі технології, які б забезпечували можливість перенесення акценту з вивчення самого предмета на його використання як засобу формування особистості учня.

Педагогічні технології в різних аспектах розглядають сучасні представники педагогічної науки І. Бех, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Савченко, С. Подмазін, І. Прокопенко. До складових педагогічної технології як системного інтегрованого способу організації навчально-виховного процесу дослідники відносять:

- планування цілей і завдань, прогнозування результатів педагогічної взаємодії;
- реалізація цілей через систему засобів, інструментальних дій і операцій в процесі організації педагогічної взаємодії;
- оцінювання і корекція результатів педагогічної взаємодії.

У процесі викладання музичного мистецтва в школі доцільним є впровадження художньо-педагогічних технологій, тобто предметно адаптованих до мистецьких дисциплін.

Розрізняють наступні *види художньо-педагогічних технологій*:

- інтегративні;
- проблемно-евристичні;
- ігрові;

- інтерактивні – діалогічні і проектні;
- комп'ютерні або масмедійні;
- модульні;
- сугестивні;
- технології педагогічної підтримки і супроводу.

Розглянемо технології, які найчастіше використовуються на уроках музики.

Інтерактивні технології, на думку О. Пометун і Л. Пироженко сприяють організації пізнавальної діяльності, яка має конкретно передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивні методи створюють умови для міжособистісної взаємодії учнів.

Метою інтерактивних технологій навчання є набуття учнями інтеркультурної компетентності – здатності до комунікативної і кооперативної діяльності, оволодіння комплексом відповідних умінь. О. Пометун і Л. Пироженко класифікують їх у такі основні групи:

- вміння слухати партнерів і виявляти до них прихильність, доброзичливість, толерантність;
- вміння переконувати, аргументувати власну думку, керувати емоційним станом;
- вміння дискутувати, підтримувати зворотній зв'язок, ініціювати спілкування, доходити компромісу;
- вміння взаємодіяти, співпрацювати, встановлювати ділові контакти, працювати в парі, малих групах, колективно.

Отже, спілкування – це основа інтерактивних технологій, це форма діяльності, яка вчить партнерству, взаємоповазі, взаєморозумінню.

Інтерактивні технології передбачають різні форми організації взаємодії учнів у навчальній діяльності:

- роботу в парах;

- роботу в трійках;
- роботу в малих і великих групах.

Робота в групах виховує в учнях толерантність, взаємодопомогу, почуття колективізму, вчить спілкуванню та співробітництву.

На сьогоднішній день проблема розвитку комунікативних здібностей особистості стоїть дуже гостро. Важливо навчити учнів уважно слухати та активно обговорювати проблеми, коментувати висловлювання співбесідників і давати їм критичну оцінку, аргументуючи власну думку. Урок музики націлений на активізацію потреби спілкуватися з музичними творами, розмовляти про музику. Водночас, учні вчаться дослухатися до власних почуттів, висловлювати їх і слухати інших. Завдяки співробітництву вони почуваються більш упевненими у собі, активізується взаємна відповідальність за результати спільної праці.

Робота в парах особливо ефективна на початкових етапах навчання учнів роботі у малих групах. Її можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань. За умов парної роботи всі діти в класі отримують можливість говорити, висловлюватись, обмінюватись ідеями з партнером і лише потім озвучувати їх перед класом. Робота в парах розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, критичного мислення, вміння переконувати і вести дискусію.

Приклади вправ:

- обговорити короткий текст, завдання;
- розробити разом питання до вчителя чи інших учнів;
- проаналізувати разом проблему, вправу;
- дати відповіді на запитання вчителя;
- зробити критичний аналіз чи редагування письмової роботи один одного;
- порівняти записи, зроблені в класі;

- взяти інтерв'ю і визначити ставлення партнера до переглянутого відео чи іншої навчальної діяльності;
- протестувати та оцінити один одного;
- сформулювати підсумок уроку.

О. Пометун, Л. Пироженко пропонують таку послідовність організації роботи:

1. Запропонуйте учням завдання, поставте запитання для невеличкої дискусії чи аналізу ситуації. Після пояснення питання або фактів, наведених у завданні, дайте їм 1-2 хвилини для продумування можливих відповідей або рішень індивідуально.

2. Об'єднайте учнів у пари, визначте, хто з них буде висловлюватись першим, і попросіть обговорити свої ідеї один з одним. Краще відразу визначити час на висловлення кожного в парі і спільне обговорення. Це допомагає звикнути до чіткої організації роботи в парах. Вони мають досягти згоди щодо відповіді або рішення.

3. По закінченні часу на обговорення кожна пара представляє результати роботи, обмінюється своїми ідеями та аргументами з усім класом.

Робота в трійках є подібною до роботи в парах. Цей варіант кооперативного навчання сприяє активному, ґрунтовному аналізу та обговоренню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння.

Робота в малих групах доречна для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Малі групи слід використовувати в тих випадках, коли завдання вимагає спільної, а не індивідуальної роботи. Учням пропонуються наступні ролі, які вони повинні розподілити між собою і виконувати під час групової роботи:

Спікер, головуєчий (керівник групи):

- зачитує завдання групі;
- організовує порядок виконання;

- пропонує учасникам групи висловитися по черзі;
- заохочує групу до роботи;
- підбиває підсумки роботи;
- визначає доповідача.

Секретар:

- веде записи результатів роботи групи;
- записи веде коротко і розбірливо;
- як член групи, повинен бути готовим висловити думки групи при підбитті підсумків чи допомогти доповідачу.

Посередник:

- стежить за часом;
- заохочує групу до роботи.

Доповідач:

- чітко висловлює думку групи;
- доповідає про результати роботи групи.

Варіанти організації роботи груп:

1. «Діалог».
2. «Синтез думок».
3. «Спільний проект».
4. «Пошук інформації».
5. «Коло ідей».

До технологій **колективно-групового навчання** належать інтерактивні технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу: обговорення проблеми в загальному колі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – вчусь, ажурна пилка, аналіз ситуації (Case-метод), вирішення проблем, дерево рішень. На уроках музики найчастіше використовую технології «Мікрофон», «Незакінчені речення», «Мозковий штурм».

Технологія «**Мікрофон**» надає можливість кожному висловитись лаконічно й швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Організація роботи:

1. Поставити запитання класу.
2. Запропонувати класу предмет (ручку, олівець), який виконуватиме роль уявного мікрофона, або застосувати справжній мікрофон. Учні передаватимуть його один одному, по черзі беручи слово.
3. Надавати слово тільки тому, хто отримує мікрофон.
4. Запропонувати учням говорити лаконічно і швидко (не більше ніж 0,5 – 1 хвилину).
5. Не коментуйте і не оцінюйте подані відповіді.

Прийом «**Незакінчені речення**» часто поєднується з «Мікрофоном» і дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

Організація роботи:

Визначивши тему, з якої учні будуть висловлюватись в колі ідей або використовуючи уявний мікрофон, учитель формулює незакінчене речення і пропонує учням висловлюючись закінчувати його. Кожний наступний учасник обговорення повинен починати свій виступ із запропонованої формули. Учні працюють з відкритими реченнями, наприклад: «На сьогоднішньому уроці для мене найбільш важливим відкриттям було...» або «Ця інформація дозволяє нам зробити висновок, що...» тощо.

Технологія «**Мозковий штурм**» використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми. Ця технологія спонукає учнів проявляти уяву та творчість, дає можливість вільно висловлювати свої думки.

Мета «мозкового штурму» або «мозкової атаки» в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми від усіх учнів протягом обмеженого періоду часу.

Організація роботи:

Після презентації проблеми та чіткого формулювання проблемного питання (його краще записати на дошці) запропонуйте всім висловити ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з цією проблемою.

Запишіть усі пропозиції на дошці або на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань.

Звернути увагу на такі моменти:

1. Під час висування ідей не пропускати жодної. Якщо ви будете судити про ідеї й оцінювати їх під час висловлювання, учні зосередять більше уваги на відстоюванні своїх ідей, ніж на спробах запропонувати нові і більш досконалі.

2. Необхідно заохочувати всіх до висування якомога більшої кількості ідей. Варто підтримувати й фіксувати навіть фантастичні ідеї.

3. Кількість ідей заохочується. В остаточному підсумку кількість породжує якість.

4. Спонукайте всіх учнів розвивати або змінювати ідеї інших. Об'єднання або зміна раніше висунутих ідей часто веде до висунення нових, що перевершують первинні.

5. На закінчення обговоріть та оцініть запропоновані ідеї.

Метод проектів набув поширення завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування, розв'язуванню різноманітних проблем та завдань шляхом спільної діяльності.

Основні типи художніх проектів: інформаційний, дослідницький, творчий, ігровий.

Проектна діяльність передбачає вирішення таких завдань:

- навчити учнів самостійно здобувати знання;

- розвивати вміння застосовувати здобуті знання в практичній діяльності;
- формувати навички дослідницької діяльності (пошук і відбір матеріалу, аналіз, узагальнення, оформлення), спілкування і співпраці;
- сприяти соціалізації особистості учня (робота в колективі, виконання різноманітних соціальних ролей);
- інтеграція знань і умінь з різних галузей у практичний досвід учня.

Проекти можуть бути зорієнтовані на набуття предметних компетентностей, а також використовуватися вчителями як форма тематичного або підсумкового контролю.

Мета проекту – навчити учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці, розвивати критичне мислення, формувати навички співпраці в групі.

Метод проектів доречно застосовувати на таких етапах уроку:

- введення в тему (переважно інформаційний тип);
- розкриття змісту теми (дослідницький та інформаційний типи);
- узагальнення теми (ігровий або творчий).

Повноцінна реалізація методу проектів вимагає цілого комплексу соціокультурних компетентностей, тому слід якомога раніше починати з елементів цього методу, розвиваючи й ускладнюючи їх послідовно, від класу до класу.

Орієнтовний план роботи над проектом:

- попередня підготовка (мозкова атака, обговорення й усвідомлення мети, розробка організаційного плану);
- робота за планом:
  - 1) дослідницька (у бібліотеках, музеях, вивчення джерел з Інтернету); практична робота на уроках;
  - 2) розробка учнівських презентацій;
- підбиття підсумків у вигляді захисту проекту.

На підготовчому етапі вчитель повинен чітко сформулювати мету і план дій для себе і навчальні завдання для учнів, передбачити конкретно-практичні ситуації в процесі навчання, які б сприяли розвитку індивідуального досвіду школярів. Учні обговорюють завдання і пропонують різноманітні ідеї. Вчитель коректно допомагає обговорити кожен ідею і вибрати найкращу. Після цього разом з дітьми розробляє план дій. Доцільно реалізовувати проекти, використовуючи міжпредметні зв'язки. Слід повідомити критерії оцінювання.

Розподіл обов'язків відбувається за уподобанням та бажанням учнів (проектна методика передбачає диференціацію, що дозволяє залучити весь клас).

Формуються мікрогрупи за інтересами, розподіляються завдання відповідно до рівня знань, бажаної участі й практичної діяльності в рамках проекту.

На наступному етапі відбувається пошук інформації з теми, аналіз, синтез і оцінювання зібраних даних, що вимагає від учнів навичок «мислення високого рівня». Під час цієї діяльності учень повторює та поглиблює вивчений матеріал з музики, літератури, історії та інших видів мистецтв і тим самим включає його в загальну систему своїх компетенцій.

На заключному етапі здійснюється узагальнення матеріалу та підготовка до захисту проекту. Це може бути виставка робіт, мультимедійна презентація, майстер-клас, театральна вистава.

В результаті впровадження методу проектів підвищується мотивація навчально-пізнавальної діяльності; збагачується емоційна сфера; відбувається систематизація та інтеграція знань; виховується толерантність у перебігу дискусій, обговорення різних інтерпретацій, версій; розвивається поліфонічність «бачення» неоднозначних мистецьких явищ; формуються комунікативні навички, досвід діалогового спілкування, вміння працювати у

команді в умовах співробітництва і взаємодопомоги, глибше усвідомлюється результат – власний і колективний.

ВИСНОВКИ

Використання інтерактивних методів навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де й учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами

навчання і розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що знають, уміють і здійснюють.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери взаємодії, дає змогу педагогові стати справжнім лідером дитячого колективу.

Ефективною формою інтерактивного навчання на уроках музики є використання інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ), які забезпечують вирішення завдань всебічного розвитку природних, творчих здібностей учнів, а саме: фантазії і художньої уяви; асоціативного сприйняття і мислення на основі художнього і музичного матеріалів, розуміння поняття ритму в природі і мистецтві. Використання комп'ютера на уроці створює можливості для розвитку зорової пам'яті, фантазії, формування у дітей естетично-гармонійного світосприйняття.

Реалізація інтерактивного навчання потребує від вчителя створення певних умов, що надають можливості для якісної організації навчального процесу, а саме: – включення всіх без винятку учасників навчального процесу в єдиний процес здобуття та засвоєння знань; – багатосторонній тип комунікації, що відтворюється в навчальному процесі; – створення позитивного комфортного емоційного фону, атмосфери, в якій відбуватиметься процес засвоєння та закріплення знань.

Головна мета вчителя - допомогти учню піднятися на новий рівень розвитку, стати гармонійною особистістю, бути фізично здоровою, соціально реалізованою, з сильною волею, одухотвореною інтелектом, чітко знати мету в житті. Викладання – це мистецтво, а не ремесло – у цьому самий корінь учительської справи. Вічно винаходити, вимагати, удосконалюватися – от єдиний можливий курс сучасного вчителя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беленька Г. В. Інтерактивні прийоми викладання навчальної дисципліни у вищій школі . Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001. 118 с.
2. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання в школі: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2000. 160 с.

3. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі: методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 104 с.
4. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів. *Інформаційні технології і засоби навчання*: зб. наук. праць / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. Київ: Атака, 2005. С. 76 – 95.
5. Лопухіна Т. В. Технології навчання, виховання та розвитку дітей : навчально-методичний посібник. Донецьк: Каштан, 2010. 146 с.
6. Мадзігон В.М. Проблематика та перспектива інформатизації освіти. Київ: Либідь, 2006. 112 с.
7. Макрідіна Л. О. Використання сучасних технологій у педагогічній діяльності. *Початкова школа*. 1995. № 7. С. 26-30.
8. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах. Київ: Либідь, 2001. 270 с.
9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: А. С. К., 2004. 192 с.
10. Пантюк О. Інтерактивні вправи на уроках музичного мистецтва. *Мистецтво в школі*. 2010. № 10. С. 2– 6.
11. Радчук Н. Групова робота на уроках музики. *Мистецтво та освіта*. 2006. № 3. С. 24–27.
12. Щиголева А. Застосування інтерактивних технологій на уроках музичного мистецтва. *Мистецтво в школі*. 2011. № 9. С. 4–7.

Навчальне видання

Кобук О. А., Степанюк А. В.

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА
УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Методична розробка

Друкується в авторській редакції

Гарнітура times New Roman.

Формат 60 × 84 1/16

Тираж 100 прим.

Видавництво «Волинська обласна друкарня»

43010, м. Луцьк, пр. Волі, 27.